

### **30. august 1917**

Včera som bola taká šťastná, keď som si prečítala Vadimov list a dnes v noci som mala strašný sen! Plávala som v člne po jazere, sama, bola hlboká tma. Čln plával k brehu, akoby vedený neviditeľnou rukou. Akási tmavá postava zložila niečo tmavé a veľké do člna a odsotila ho od brehu, tak že vyplával na jazero. Tu zrazu tmu preťal blesk a na náklad dopadlo ostré svetlo – bolo to ľudské telo celkom bez života, Vadim. Skríkla som a zobudila som sa. Vadim odišiel na front. Uvidím ho ešte?

### **8. september 1917**

Keď som prechádzala salónom, pristúpil ku mne docent a povedal mi: „Stretol som poštára, dal mi pre vás túto pohľadnicu!“

Vo svojej izbe som si prečítala Vadimovu pohľadnicu. Bolo to len niekoľko riadkov, no hlboko ma zranili. Boli napísané lajdáckym písmom, rozmazané, bolo vidno, že bol opitý, keď to písal. Napísal: „*Láska moja! Prosím, prepáč mi! Sedím na stanici s kamarátmi a vyvádzame. Nemôžem veru povedať, že som teraz tým čistým, poslušným chlapcom, o ktorom píšeš vo svojich básňach. No ty mi odpustiš, všakže? Bozkávam ťa, Vadim.*“

Čo mám robiť? Je odo mňa vzdialený tisíc vierst, na fronte a možno je už mŕtvy. Je presvedčený, že mu odpustím. Čo tým myslel, odpustiť? Ako mi môže písať takýmto štýlom? V pracovni, keď sme boli sami, sa ani len neodvážil pobožkať mi ruku a tu, na pohľadnici, ktorú si môže každý prečítať, píše: „*Bozkávam ťa!*“

### **10. september 1917**

Profesor Weidle sa nevrátil z Petrohradu. O to lepšie. Utiekam sa opäť ku knihám.

### **19. september 1917**

Píšem v malej, zatuchnutej izbe, v starej chalupe Jevgenija Vasilieviča Beľajeva. Sem, na mestskú periferiu, sme utiekli pred pogromom. Už tretí deň vyčíňa v našom meste neľudská spitá zberba. Ešte vždy sa z toho neviem spamätať. Doteraz nebola pre mňa „ulica“ ničím, čoho by som sa obávala, „ľudia“ neboli pre mňa masou, ktorá by ma desila. Všetko sa zmenilo. Doteraz som hľadala v ľuďoch niečo božské, „slávika v srdci“, teraz viem, že niet zvierata, ktoré by bolo ukrutnejšie, zhovädilejšie a odpornejšie, ako je človek.

Večer, 15. septembra, sme boli v divadle. Hrali *Eugena Onegina*, výťažok z predstavenia bol určený pre nemajetných študentov. Keď sme sa vracali domov, visela nad nami krásna obloha plná hviezd, úžasná ruská jesenná obloha.

Blízko nášho domu sme si všimli húp ľudí vo vojenských plášťoch. Robili niečo s hydrantom. Keďže konzumácia alkoholu je zakázaná, zarazil nás

silný pach pálenky. Po krátkej výmene názorov na týchto ľudí sme šli spať.

Zobudila som sa o piatej, keď bola ešte úplná tma, vydesená nezvyčajným hlukom. Počula som hlasy, hovorili jeden cez druhý, a čoskoro som začala rozpoznať aj jednotlivé divé výkriky a výstrely. V tlmenom svetle začínajúceho sa dňa som zbadala sem a tam pobehujúcich ľudí, ktorí čoskoro zaplnili celú ulicu. Vo svetle pouličnej lampy som uvidela vojaka, ktorý namieril pušku na naše okná. Videla som ho len na okamih, no nikdy naňho nezabudnem. Bola to celkom obyčajná tvár ruského mužika, okrúhla, zarastená, skôr dobráčka ako zlovestná. Oči mal vpadnuté v opuchnutých viečkach. No napriek jeho bezvýraznej tvári bolo v jeho postoji toľko nenávisti a krutosti, že som cúvla dozadu, vydesená týmto zistením viac než hlavňou zbrane, ktorou na mňa mieril. Sotva som odskočila bokom, už na zemi zarinčalo sklo z rozbitého okna a do izby začal prúdiť studený vzduch. Aj veľké zrkadlo, ktoré som mala tak rada, sa rozpadlo na kusy, guľka ho trafila priamo do stredu. Prvýkrát v živote som okúsila blízkosť smrti. Triasla som sa od strachu, lebo som okamžite pochopila, že tí ľudia dole na ulici považovali za svoje právo zabiť ma. Nepoznajú ma, ale nenávidia ma a chcú moju smrť. Tu vbehli do mojej izby rodičia vydesení výstrelom. Keď otec uvidel dav na ulici, šiel okamžite k telefónu, aby privolať pomoc. Oznámili mu, že v celom meste sú pogromy. Z veľkého liehovaru vypustili všetky zásoby alkoholu do novovybudovaného vodovodu, lebo hrozilo, že naň vojaci zaútočia. Vojaci však rúry objavili, opili sa ako zvery a vybrali sa do mesta rabovať obchody a domy buržujov.

Matka okamžite pristúpila k situácii „z praktickej stránky“, ako sa sama vyjadřila. Šla do obývačky, zbalila najcennejšie zlaté veci a povedala: „Musíme sa nejakým spôsobom dostať z domu!“

Nataša nahlas plakala, Irina však nie, tú sme len s námahou dostali z postele. Aj keď uvidela rozstrieľané zrkadlo a pochopila, že je pogrom, povedala len, že chce spať. Keď sme zaklopali na docentove dvere, pochodili sme takisto ako u Iriny. Povedal: „Charašó! Pogrom! Kvôli tomu sa predsa nemôžem zrieknuť svojho denného rozvrhu!“ Najnemožnejšie som sa zachovala ja. Behala som od jedného okna k druhému, pozorovala som zmyslov zbavený dav a triasla som sa od strachu ako osika. Jediná rozumná vec, ktorú som spravila, bolo, že som zbalila Vadimove listy a svoje denníky. Stojac za závesom, uvidela som, ako dav prúdil ulicou vyzbrojený všelijakými nádobami: vojak detskou vaničkou, stará žena hrncom, akýsi chlapec veľkou misou. Jeden vojak si vyzul čizmu, iný starostlivo vystlal svoju baranicu novinami a celý tento špinavý, otrhaný, spitý huf ľudí sa tlačil okolo hydrantu, ktorý stojí práve oproti nášmu domu. Všetci vrieskali, tlačili sa, ba sa aj hrýzli, len aby sa dostali tam, kde sa odohrával rozhodujúci boj o špinavú tekutinu, ktorá vyvierala z rúry, ktorú ktosi prerazil. A šťastlivci, ktorí si nabrali z tejto hnusnej tekutiny či už do nejakej nádoby, alebo čiapky či čizmy, sa postavili bokom a začali dlhými dúškami

nasávať. Okamžite sa opili. Mnohí padli na zem, zvracali a ležali hrudou či tvárou v tej odpornej špine.

Medzičasom sa rozodnilo, svetlo sivé, melancholické jesenné ráno. Začalo pršať a snežiť. Z mesta tiahla celá procesia ľudí, ktorí šliapali do kaluží a po telách do nemoty spitých ľudí. Všetci boli obťažkaní rôznymi vecami. Jeden vojak vliekol obrovský gramofón a na hlave nový letný dámsky klobúk s prenikavo žltými ružami a fantastickým vtákom. Pod pažou ešte stískal veľký bal ružového tylu, ktorého koniec vláčil po blate. Z vreciek mu viseli zlaté a strieborné retiazky, na ktorých sa hompálali hodinky. Okolo krku mal niekoľko náhrdelníkov s drahými kameňmi. Potkne sa, oči vypúlené chamtivosťou, z nosa mu kvapká hnusná tekutina priamo na bradu a kabát. Zostane stáť, zavetrí a zacíti alkohol. Odhodí gramofón na vojaka, ktorý leží obďaleč, ktorého by, ak už nebol mŕtvy, tento úder určite zabil. Horúčkovito si vyzúva čížmu, uteká k hydrantu, naplní si ju po okraj a začína hned piť. Po niekoľkých minútach sa už váľa na zemi a ostatní šliapu po jeho krásnom klobúku. Naokolo beží akási žena, tvár jej radostne žiari, v jednej ruke má husle, v druhej detský bicykel, pod pažou bal modrej kvetovanej látky, na hlave novúčičský, ligotavý cylinder a na ňom anglickú športovú čiapku. A tu, hľa, vidím nejakého robotníka s hlboko narazenou zaolejovanou čiapkou, hlavu si omotal kožušinami z modrej a striebornej líšky, v rukách drží veľkú detskú loptu a obrovskú bábiku. Z vreciek mu visia hodvábné dámske punčocháče a jemné košielky zdobené čipkami. Vtom sa pred ním zo zeme zdvihne akýsi vojak, hlúpo sa naňho pozrie, zoberie do rúk zbraň a už počuť len výstrel. Robotník rozhodí rukami a pomaly padá k zemi, zaborí tvár do dlažby a ostane nehybne ležať.

„*Mamočka!*“ kričím celá bez seba od strachu. „*Mamočka*, on ho zabil!“ Bežím cez izby a neviem sa zastaviť. Cítim, ako vo mne rastie panika.

„Už nemôžem, nemôžem!“ zakričím a hodím sa matke do náručia. Jej tvár je bledá, prísna. Náhlivo balí chlieb, syr, maslo, je presvedčená, že by sme mali utiecť. Otec stále telefonuje. Zlé správy. Dav rabuje už na Druhej hlavnej ulici, nešetria žiaden obchod, ani kníhkupectvo nie, teraz je práve na rade veľké hračkárstvo a obchod s lahôdkami. Obrátim sa opäť k oknu. Dav vlečie salámy, šunku, torty, chleby a topánky.

Prvýkrát v živote ťa vidím v tvojom šialenstve, och, ruský ľud! Keby to len bolo aj naposledy!

Irina vyjde zo svojej izby a nevšímajúc si výkriky na ulici, posadí sa za klavír a začne hrať chromatické stupnice. Všetci sa na ňu zhrozene vrhneme: ja, rodičia, Nataša, Máša a Dáša, úplne sme zmeraveli pri pomyslení, že by si nás všimli ľudia dole na ulici.

„Predsa nemôžem vynechať hodinu hudby kvôli tej bande tam dolu!“ povie zlostne a buchne vekom klavíra, pretože neustupujeme. A z docentovej

izby počuť šušťanie papierov, pokojne, akoby vládol najhlbší mier, pomáha napredovať vede.

No tí dole počuli stupnice. Pod oknami sa začali zbíhať hlúčky a zachrípnutý, opitý hlas zvolá: „My prelievame krv na fronte a buržuji si hrajú na klavíri!“

Iný kričí: „Do čerta s buržujmi! Rozmláťme im tie ich vznešené huby! Vyveľme ich spoza závesov! Zastreľme ich!“

Zúrivy dav, ktorý rastie z minúty na minútu, sa ako lavína vrhá k našim oknám, k našim dverám, ani stohlavá príšera. To je náš koniec! – pomyslím si. Myslím len na jedno: schovať sa, ukryť sa, hocikam!

„Pán, pani!“ vtrhne do izby plačúca Máša. „Už idú!“

„Upokoj sa, Máša, tebe určite nič nespravია!“ povie otec.

„Čo ak si budú myslieť, že som tiež milosťpani? Ach, zabijú ma s vami ako psa! Ach, ach...“

Otec sa neubrání smiechu: „Veďže sa upokoj, ja im poviem, že nie si žiadna milosťpani!“

„Ale oni vám určite neuveria!“

Otec zaklope na docentove dvere: „Georgij Alexandrovič, situácia je vážna!“

„Áno, áno, a čo mám robiť? Nemám... Skutočne nemám čas... Dôležitý článok... Korektúry musím spraviť bezpodmienečne ešte dnes...“ znela odpoveď.

Vtom začal zvonieť elektrický zvonček, bez ustania a z jedálne sa prihnal inžinier Lebedev s manželkou, zišli k nám zadnými schodmi. Jeho tvár je skrivená hrôzou.

„Čo budeme robiť?“ pýta sa a hlas sa mu trasie, „bránou neprejdeme, je tam už plno ľudí, bočný vchod už obsadili a plot je príliš vysoký!“

Jeho manželka je pokojnejšia, prihovára sa ich trojročnému synčekovi, ktorého nesie na rukách a ktorý z plného hrdla plače.

Niektó začne búchať do dverí, údery sú čoraz silnejšie, naliehavejšie. Teraz do nich z celej sily kopú. Inžinier sa zakolíše a padá v mdlobách do kresla, jeho jemná, inteligentná tvár je zrazu biela ani vápno, jeho manželka odkladá dieťa na stoličku, vrhá sa k nemu a pokúša sa mu rozopnúť košeľu pod krkom.

„Oj, oj, prichádza smrť!“ kričí Máša. „Už čochvíľa sem príde nejaký oplan a vrazí nám bajonet do brucha a bude po nás!“ A plače s inžinierovým synčekom opreteký. Oknom vletí dovnútra kameň, zarinčí sklo. Vrieskanie a zavýjanie netvorov na ulici je čoraz hlasnejšie. Otec beží do kabinetu a telefonuje.

„Pošlite sem ihneď milíciu, chystajú sa vyrabovať náš byt... Všetci sú zanepřádnení? Je však najvyšší čas... Preboha živého, okamžite sem niekoho pošlite!“

Prejde minúta, po nej ďalšia a ďalšia...

Otec opäť telefonuje. „Rýchlo, rýchlo, už čoskoro vyrazia dvere! Preboha, rýchlo!“

Vtom dvere povolia pod náporom, počujeme ako tucty nôh dupocú po chodbe... Čo cítia ľudia v tej poslednej chvíli? Nevie. Nič som nevedela,

na nič som nemyslela. Stála som pri zelenom plyšovom závese s denníkom pritísnutým na prsia a pozorne som študovala vzor na látke, všimala som si každý jeden vyšitý kvet, list, akoby to bolo v tejto chvíli tou najdôležitejšou vecou na svete, zapamätať si čo najpresnejšie ich tvar.

Vtom zazneli výstrely, dva, tri, a čochvíľa salva. Húf ľudí, ktorý medzitým prebehol chodbou a stál už pred dverami našej obývačky zastal. Na okamih zaváhali a zrazu sa ich kroky začali vzdalať. Je tu „dobrovoľnícka družina“, oddiel narýchlo zostavený zo študentov a gymnazistov. Odkiaľsi zohnali guľomet a začali strieľať do ľudí. S výkrikom a zavýjaním sa horda rozpadá a čoskoro je celá ulica prázdna...

„Utečte, rýchlo!“ kričí niekto spoza rohu.

Bežíme rýchlo, ako len vládžeme a sotva stihneme zájsť za roh, už sa strhne divoká prestrelka medzi dobrovoľníckou družinou a rabovačmi.

Dlho sa nevieme rozhodnúť, na koho sa obrátíme. Máme hľadať útočisko u známych? To je šialené, sú to samí „buržují“!

Vtom mi napadne obrátiť sa na Marusiu Beľajevovú, tam predsa nebudú rabovať!

Neďaleko nášho domu nám letí v ústrety Jekaterina Pavlovna Kalinikovová. Vo svojom dlhom čiernom kabáte vyzerá ako veľký vták. Keď nás zočí, vrhne sa k docentovi, chytí ho za ruku a pritísne si ju k hrudi.

„Vďaka Pánu Bohu!“ zvolá. „Ste zachránení! Počula som, že u vás rabujú a poprosila som svojho brata, ktorý je v dobrovoľníckej družine, aby vám aj s niekoľkými kamarátmi bežal na pomoc. Takže neprišiel neskoro. Vďakabohu.“

Tak to ona nás zachránila! Otec jej ďakuje a pobožká jej ruku. Hovorí, že sa mu len veľmi ťažko podarilo vytiahnuť docenta z jeho pracovne.

„Kvôli tým súdruhom som stratil celý jeden deň!“ vzdychne docent.

„Pôjdete so mnou!“ povie Jekaterina Pavlovna a oči jej žiaria ako hviezdy. Jej tvár je zrazu krásna. Chytí ho za ruku a on ju poslušne nasleduje. My kráčame ďalej, k Marusii.

## **21. september 1917**

Na stole syčí samovar, vedľa je položený tanier s tmavým chlebom a ešte jeden s natenko nakrájanými zemiakmi. Marusia nás obsluhuje spolu so svojou matkou, ktorá je škaredá práve tak ako jej dcéra, no je však aj rovnako sympatická a milá ako ona. Marusiina matka je známa svojimi „socialistickými názormi“. Všetko robí sama, dokonca aj topánky si šije sama. Do nášho mesta prišla pôvodne ako vyhnankyňa, sociálna revolucionárka. Má nakrátko ostrihané vlasy a nosí okuliare.

Marusia bola dnes v meste. Podarilo sa jej prejsť až k nášmu domu. Vraj je úplne zničený, rovnako ako aj dom továrniky Lapteva. Úplne vyrabovali niekoľko malých obchodov, medzi nimi aj Tatárovo starinárstvo na rohu.